

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta

Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2014

Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta

Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2014

Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta
Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2014

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:13

ISBN 978-952-00-3525-9 (nid.)

ISBN 978-952-00-3522-8 (PDF)

ISSN-L 1236-2050

ISSN 1236-2050 (painettu)

ISSN 1797-9854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-00-3522-8

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3522-8>

www.stm.fi/julkaisut

Kustantaja: Sosiaali- ja terveysministeriö

Taitto: AT-Julkaisutoimisto Oy

Paino: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere 2014

Tiivistelmä

Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta

Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2014

Toimintaympäristön kuvaus

Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteet ja toiminta ovat tiiviisti mukana kaikilla yhteiskunnassa, eikä niitä voida erottaa irralliseksi muista toimialoista. Väestön ikärakenteen muutoksen myötä sosiaalimenot kasvavat, mutta rahoituspohja kapenee. Sosioekonomiset, alueelliset ja sukupuolen mukaiset terveys- ja hyvinvointierot ovat edelleen suuria. Väestön polarisaatiokehitys uhkaa yhteiskunnan perusteita. Panostus terveyteen, hyvinvointiin ja osamiseen tukee talouskasvua ja hyvinvoinnin rahoitusta. Väestön elintapojen kohentaminen ja kansansairauksien ehkäisy on edelleen tarpeellista. Yhteiskunnan toimivuus edellyttää sosiaaliturvan, erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamista. Sekä tuotantotapoja että tehtävärakennetta ja työnjakoa on uudistettava. Yhteistyön merkitys lisääntyy niin alueellisesti, yli hallinnonalan rajojen kuin kansainvälisestikin.

Keskeisimmät lähitulevaisuuden haasteet

1. Jokaisella on oikeus hyvinvointiin

Hyvinvointi, terveys ja toimintakyky estävät yhteiskunnan jakautumista. Syrjäytymisen ehkäisy tukee oikeudenmukaista yhteiskuntaa ja vakauttaa yhteiskunnallisia oloja. Sosiaaliturva lisää ihmisten hyvinvointia, vahvistaa yhteiskunnan tasapainoa ja edistää talouden kasvua ja kilpailukykyä. Yhteiskuntaa on rakennettava niin, että se kannustaa osallistumaan päätöksentekoon ja yhteisölliseen toimintaan.

2. Uudistuminen lisää tehokkuutta ja vaikuttavuutta

Sosiaaliturvan rahoituksen on oltava kestäväällä pohjalla. Ikääntyvien määrä kasvaa ja palveluja tarvitaan enemmän, eikä nykyisillä voimavaroilla ja henkilöstöllä pystytä vastaamaan kasvavaan palvelutarpeeseen. Tietoon pohjautuvaa arviointia tarvitaan uudistumisen tueksi. On tehtävä rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, opittava uusia työn tekemisen tapoja ja ylitettävä rajoja.

3. Teknologian ja tiedon mahdollisuudet pitää hyödyntää

Ihmisten rooli on muuttumassa aktiivisemmaksi ja palvelujen vuorovaikutteisuus lisääntyy. Palvelujen käyttäjä osallistuu myös niiden arviointiin. Ihmiset asettavat uudenlaisia tavoitteita asiakkuudelle, palvelujen saatavuudelle ja liikkuvuudelle, ja tässä teknologiset ratkaisut voivat olla hyödyksi. Tiedon avoimuus ja sen hyödyntäminen, sähköiset palvelut sekä terveysteknologian kehityksen tukeminen ovat kansallisia mahdollisuuksia.

4. Työssäolo vuosien lisääminen on yhteinen haaste

Talouden kestävä pohja perustuu yhä enemmän työllisyyteen, terveyteen ja toimintakykyyn. On koko yhteiskunnan yhteinen asia tukea työelämän vetovoimaa ja työhyvinvointia. Kilpailukykyä, tuottavuutta ja talouden perustaa ei synny, ellei työssä voida hyvin. Työurien pidentyminen voidaan turvata vain työ- ja toimintakykyisellä väestöllä. Talouskehitys luo hyvinvoinnin toimintaedellytykset; verotuksen, maksujen ja sosiaaliturvan on toimittava niin, että työnteko on aina kannattavaa ja työllisyysaste nousee. Työeläkejärjestelmää on uudistettava niin, että se vastaa paremmin elinajan pidentymiseen, vahvistaa julkista taloutta ja turvaa työeläkejärjestelmän rahoituksen.

5. Elinympäristömme on tärkeä hyvinvoinnin ja terveyden voimavara

Hyvinvointiimme vaikuttaa se, miten liikumme, asumme ja teemme työtä ja millaisia uhkia ja riskejä ympäristössämme on. Laadukas elinympäristö ja luonto edistävät hyvinvointia ja terveyttä. Elinympäristön elinkelpoisuutta on vahvistettava ja yhteiskunnan toimivuus on turvattava myös erityistilanteissa.

Asiasanat: Hyvinvointi, hyvinvointipolitiikka, hyvinvointivaltio, johtaminen, ministeriöt, osaaminen, osallistuminen, sosiaali, terveys, toimintakyky

Sammandrag

Välbefinnande innebär funktionsförmåga och delaktighet

Social- och hälsovårdsministeriets framtidsöversikter 2014

Beskrivning av verksamhetsmiljön

Social- och hälsovårdsministeriets mål och verksamhet är tätt sammanbundna med allt i samhället, och kan inte avskiljas från andra verksamhetsområden. I och med att befolkningens åldersstruktur ändras ökar de sociala utgifterna, samtidigt som finansieringsgrunden blir mindre. De socioekonomiska, regionala och könsbaserade hälso- och välfärdsskillnaderna är stora. Polariseringen av befolkningen hotar samhällets grunder. Genom att satsa på hälsa, välbefinnande och kunnskap stöder man den ekonomiska tillväxten och finansieringen av välfärden. Det är fortfarande nödvändigt att förbättra befolkningens livsstil och att förebygga folksjukdomarna. För att samhället ska fungera krävs det att den sociala tryggheten, främst social- och hälsovårdstjänsterna, reformeras. Såväl produktionssätten som uppgiftsstrukturerna och arbetsfördelningen måste reformeras. Betydelsen av samarbete ökar regionalt, över förvaltningsområdenas gränser och internationellt.

De mest centrala utmaningarna i den närmaste framtiden

1. Alla har rätt till välbefinnande

Välbefinnande, hälsa och funktionsförmåga hindrar att klyftor bildas i samhället. Genom att förebygga marginalisering stöder man ett rättvist samhälle och stabiliserar förhållandena i samhället. Social trygghet ökar människornas välbefinnande, bidrar till jämvikten i samhället och främjar den ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften. Samhället ska byggas upp så att det uppmuntrar medborgarna till att delta i beslutsfattandet och i samhällsengagemang.

2. En reform ökar genomslagskraften och effektiviteten

Finansieringen av den sociala tryggheten ska stå på en stadig grund. Antalet äldre ökar och allt mer tjänster behövs, och med de nuvarande resurserna och den nuvarande personalen kan man inte svara på det ökade behovet av

tjänster. Bedömningar som baserar sig på fakta behövs som stöd för reformen. Det behövs strukturella och funktionella förändringar, man måste lära sig nya sätt att utföra arbetet och gränser måste överskridas.

3. Teknologins och informationens möjligheter ska utnyttjas

Människans roll håller på att förändras och bli aktivare samtidigt som växelverkan inom tjänsterna ökar. Den som använder tjänsterna deltar också i utvärderingen av dem. Människorna sätter nya mål för vad det innebär att vara kund eller klient, för tillgängligheten till tjänster och fri rörlighet, och här kan tekniska lösningar vara till nytta. En öppen information och hur den utnyttjas, elektroniska tjänster och att stöda utvecklingen av hälsoteknologi är nationella möjligheter.

4. Att öka antalet år i arbetslivet är en gemensam utmaning

En hållbar grund för ekonomin grundar sig allt mer på sysselsättning, hälsa och funktionsförmåga. Det är hela samhällets gemensamma sak att stöda arbetslivets dragningskraft och välbefinnande i arbetet. Konkurrenskraft, produktivitet och en stabil grund för ekonomin uppstår inte om man inte mår bra i arbetet. Det enda sättet att trygga längre arbetskarriärer är en arbetsför befolkning med god funktionsförmåga. Den ekonomiska utvecklingen skapar verksamhetsförutsättningarna för välfärden; beskattningen, avgifterna och den sociala tryggheten ska ordnas så att det alltid lönar sig att arbeta och att sysselsättningsgraden stiger. Arbetspensionssystemet ska ses över så att det bättre motsvarar den ökade livslängden, så att den offentliga ekonomin stärks och att finansieringen av arbetspensionssystemet tryggas.

5. Vår livsmiljö är en viktig tillgång för välbefinnande och hälsa

På vårt välbefinnande inverkar hur vi motionerar, bor och arbetar och vilka hot och risker det finns i vår miljö. En livsmiljö av hög kvalitet och naturen främjar välbefinnande och hälsa. Livsdugligheten i livsmiljön ska stärkas och ett fungerande samhälle ska tryggas också i specialsituationer.

Nyckelord: Delaktighet, funktionsförmåga, hälsa, kompetens, ledning, ministerierna, social, välbefinnande, välfärdspolitik, välfärdsstat

Summary

Wellbeing is functional capacity and participation

The Future Review of the Ministry of Social Affairs and Health 2014

Description of the operating environment

The objectives and activities of the Ministry of Social Affairs and Health are an elemental part of our society and cannot be discussed in isolation from other fields of activity. While demographic change pushes social services expenditure up, the financial base is narrowing. Socio-economic, regional and gender-based inequalities in health and wellbeing remain great. The polarisation of the population threatens the foundation of our society. Investments in health, wellbeing and competence will protect economic growth and help fund our wellbeing. We must continue to encourage the population in embracing a healthier lifestyle and to prevent public diseases. A reform of social security, and in particular, social welfare and health care services, is a precondition for a well-functioning society. Both the methods used to provide these services and the job structure and division of duties in the sector must be reformed. Regional and international cooperation, as well as collaboration across administrative boundaries, will play an increasingly significant role.

Key challenges of the near future

1. Wellbeing is everyone's right

Wellbeing and a good health and functional capacity help to prevent polarisation in our society. Preventing social exclusion is a way of promoting a just and stable society. Social security improves the wellbeing of citizens, contributes to a more balanced society and promotes economic growth and competitiveness. We must work for a society that encourages citizens to participate in decision-making and communal activities.

2. Achieving improved efficiency and higher impact through reform

Our social security must have a sustainable financial base. As the population ages and more services are needed, the current resources and personnel

will not be adequate to meet the increasing demand for services. To support the reform, we need evaluations based on facts. We must bring about structural and operational changes, learn new ways of doing our work and cross boundaries.

3. Grasping the opportunities offered by technology and knowledge

Service users are assuming a more active role, and services are becoming more interactive. Those who use services also take part in evaluating them. Our expectations of customer and client relationships, accessibility of services and mobility are changing, and technological solutions may prove valuable in responding to these needs. Promoting open knowledge and its exploitation, creating new electronic services and supporting health technology development are opportunities that we should grasp as a nation.

4. Extending careers is a shared challenge

We will increasingly seek a sustainable foundation for our economy in employment and a good health and functional capacity. Ensuring that working is attractive and that people feel well at work is a shared challenge to our entire society. Without wellbeing at work, there will be no competitiveness and productivity, and thus no foundation for our economy. The only way to extend careers is ensuring that our citizens maintain their work ability and functional capacity for longer. Economic development creates preconditions for wellbeing; the tax, social security contribution and social security systems must ensure that working will always be the most profitable option and that our employment rate will go up. The employee pension scheme must be reformed to take account of longer life expectancies, boost the public finances and safeguard the financing of employee pensions.

5. Our living environment is a vital resource of health and wellbeing

Our wellbeing is affected by the way we exercise, live and work and the threats and risks we encounter in our environment. A high-quality living and natural environment promotes our health and well-being. We must improve the habitability of our living environment and ensure that our society works effectively, also in emergencies.

Keywords: Competence, functional capacity, health, management, Ministries, participation, social, wellbeing, welfare policy, welfare state

Sisällys

Tiivistelmä	3
Sammandrag	5
Summary	7
1. Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuden linjauksia	11
2. Hyvinvointi, terveys ja toimintakyky estävät yhteiskunnan jakautumista	13
3. Uudella tavalla tekemällä tehokkuutta ja vaikuttavuutta	15
4. Teknologia ja tieto uudenlaisena mahdollistajana	17
5. Parempaa työelämän laatua osaamisella ja kestäväällä hyvinvoinnilla	19
6. Ympäristö terveyden ja hyvinvoinnin voimavaraksi	21
7. Lopuksi: Yhteistyö turvaa hyvinvoinnin	23

1. Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuden linjauksia

Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteet ja toiminta ovat hyvin tiiviisti mukana kaikkialla yhteiskunnassa, eikä niitä voida erottaa irralliseksi muista toimialoista.

- Talouden kestävä pohja perustuu yhä enemmän työllisyyteen, terveyteen ja toimintakykyyn.
- Työurien pidentyminen voidaan turvata vain työ- ja toimintakykyisellä väestöllä.
- Luottamus demokratiaan ja vahva kansalaisyhteiskunta edellyttävät avoimuutta, yhdenvertaisuutta ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Sosiaaliturva lisää ihmisten hyvinvointia, vahvistaa yhteiskunnan tasapainoa ja edistää talouden kasvua ja kilpailukykyä. Talouskehitys luo hyvinvoinnin toimintaedellytykset.

Sosiaaliturvan rahoituksen on oltava kestävällä pohjalla. Verotuksen, maksujen ja sosiaaliturvan on toimittava niin, että työnteko on aina kannattavaa ja työllisyysaste nousee. Eläkeuudistuksella pyritään turvaamaan työeläkejärjestelmän rahoitus, riittävä eläketurva ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.

Työssäolovuosien lisääminen on yksi Suomen tulevaisuuden tärkeistä tavoitteista. On koko yhteiskunnan yhteinen asia tukea työelämän vetovoimaa ja työhyvinvointia. Työhyvinvointi tukee elämän eri osa-alueiden tasapainoa - ja päin vastoin. Kilpailukykyä, tuottavuutta ja talouden perustaa ei synny, ellei työssä voida hyvin. Työelämän muuttuessa nopeasti työssä vaaditaan uudistuvaa osaamista ja yhteisiä sopimuksia muutostilanteisiin. Sosiaaliturvaa tarvitaan edelleen turvaamaan toimeentuloa muuttuvissa tilanteissa, mutta myös työn vastaanottamiseen on kannustettava entistä ponnokkaammin.

Hyvinvointi, toimintakyky ja osallisuus luovat hyvinvointiyhteiskunnan ja talouskasvun pohjan. Hyvinvointiin on oikeus jokaisella ihmisellä. Syrjäytymisen ehkäisy tukee oikeudenmukaista yhteiskuntaa ja vakauttaa yhteiskunnallisia oloja. Tälle perustalle voidaan rakentaa sekä taloudellisesti että sosiaalisesti kestävää kasvua.

Mittava sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus on välttämätön ja kannustaa myös toiminnan uudistamiseen. Ikääntyvien määrä kasvaa ja palveluja tarvitaan enemmän. Nykyisillä voimavaroilla ja henkilöstöllä ei pystytä vastaamaan kasvavaan palvelutarpeeseen, ellei toiminta ole tutkitusti vaikuttavaa ja kustannustehokasta.

Ihmisten rooli on muuttumassa aktiivisemmaksi. Palvelujen käyttäjä on myös arvioija ja kehittäjä. Ihmiset asettavat uudenlaisia tavoitteita asiakkuudelle, palvelujen saatavuudelle ja liikkuvuudelle. Suomi voi olla kansainvälinen edelläkävijä uusien toimintatapojen kehittämisessä.

Digitalisaation avulla edetään kohti tehokkaita palveluita ja rakenteellisia uudistuksia. Tiedon uudellinen käyttö, tietovarantojen hyödyntäminen ja uudet teknologiasovellukset avaavat myös sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kansallisia, alueellisia että asiakaskohtaisia mahdollisuuksia. Teknologian kehitys mielletään usein etäiseksi ja mekaaniseksi, mutta sen hyödyntäminen luo myös ihmisille paremman mahdollisuuden osallistua omien palvelujensa ja hoitonsa toteutukseen, seuraamiseen ja päätöksentekoon. Lisäksi Suomen korkealaatuinen teknologiaosaaminen ja kattava sosiaali- ja terveydenhuolto voivat yhdessä synnyttää kilpailukykyisiä vientituotteita.

Hyvä elinympäristö tukee terveyttä ja turvallisuutta. Hyvinvointiin vaikuttaa se, miten liikumme, asumme ja teemme työtä ja millaisia uhkia ja riskejä ympäristössämme on. Elinympäristön elinkelpoisuutta on vahvistettava ja yhteiskunnan toimivuus on turvattava myös erityistilanteissa.

Yhteiskuntien välisen keskinäisriippuvuuden lisääntyessä voivat kansainvälisessä toimintaympäristössä, erityisesti lähialueilla ja naapurimaissa, tapahtuvat muutokset horjuttaa myös Suomen vakautta. Ennakointi ja nopea reagointi edellyttää jatkuvaa yhteistyötä ja toimivia kansainvälisiä viranomais-suhteita ajantasaisen tiedonsaannin ja -välityksen turvaamiseksi.

2. Hyvinvointi, terveys ja toimintakyky estävät yhteiskunnan jakautumista

Toimintakykyinen, osaava ja hyvinvoiva väestö on menestyvän yhteiskunnan perusta. Kansalaisten terveyteen ja työ- ja toimintakykyyn investoiminen vahvistaa talouden kestävyyttä. Mitä terveempiä ja työkykyisempiä työntekijät ovat, sitä pidempiä ovat työurat ja sitä korkeampi työn tuottavuus. Mitä parempi on työhyvinvointi, sitä motivoituneempi on työyhteisö ja sitä laadukkaampaa on työn tulos. Kansalaisten terveydentilan ja toimintakyvyn paraneminen vähentää palvelujen tarvetta ja hillitsee sosiaalimenojen kasvua.

Myönteistä yhteiskuntakehitystä uhkaavat syrjäytyminen ja kasvavat hyvinvointi- ja terveyserot sosioekonomisten ryhmien, sukupuolten, valtaväestön ja vähemmistöjen sekä maantieteellisten alueiden välillä. Eriarvoistumisen pysäyttäminen edellyttää universaalia yhteiskuntapolitiikkaa.

Tarvitsemme erityistoimia, jotta kaikki pääsevät osallisiksi yhteiskunnassa. Se vaatii eri toimijoiden ja hallinnonalojen yhteistyötä, aktiivista kansalaisuutta ja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden esteiden poistamista ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista. Hyvinvoinnin edistämiseksi ja eriarvoistumisen pysäyttämiseksi on työskenneltävä niin EU:ssa ja laajemmin kansainvälisessä yhteisössä.

Hyvinvoinnin, terveyden ja tasa-arvon edistäminen edellyttävät nykyistä järjestelmällisempää yhteistyötä ja vastuunjakoja valtionhallinnossa. Hyvinvointi- ja terveysvaikutusten ennakoarviointi on tarpeen vakiinnuttaa osaksi säädösvalmistelua ja muuta päätöksentekoa. Tässä voidaan hyödyntää useiden toimijoiden kanssa yhteistyössä laadittua toimeenpanosuunnitelmaa, jolla jäsennetään poikkihallinnollisen yhteistyön rakenteet ja toimintatavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Sosiaalisen syrjäytymisen (työttömyys, köyhyys) ja pitkäaikaissairauksien keskeisiin riskitekijöihin (liikkumattomuus, ravitsemus, alkoholi, tupakka) on vaikutettava hallinnonalarajat ylittävällä yhteistyöllä. Sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja syrjinnän torjumista tarvitaan koulutuksessa, päätöksenteossa, työelämässä ja palkkauksessa.

Terve ja aktiivinen väestö on kestävän talouskasvun perusta.

Yhteiskunnan on tuettava terveyttä ja toimintakykyä lapsuudesta alkaen. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen painopistettä on edelleen siirrettävä ehkäisevään ja hyvinvointia edistävään työhön. Monialaista yhteistyötä on vahvistettava esimerkiksi kokoamalla asiakkaiden palveluja kokonaisuudeksi.

Nuorten koulutus-, työllisyys- sekä sosiaali- ja terveystalouden tulee muodostaa eheä kokonaisuus. Siten voidaan tehokkaasti estää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten putoaminen koulutuksesta ja työstä. Opiskelijoiden terveydenhuolto ja työterveyshuolto tukevat osaltaan työuran alkua ja työkykyä.

Työterveyshuolto tukee työkykyä läpi koko työuran ja edistää työurien pidentämistä. Riittävän varhainen hoito ja oikea-aikainen kuntoutus edellyttävät työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon sekä työpaikan saumatonta yhteistyötä. Työttömien ja osatyökykyisten toimintakykyä on edistettävä, ettei osa ihmisistä jää työvoiman ulkopuolelle. Mielenterveyden häiriöistä ja tuki- ja liikuntaelämästä kärsivät ihmiset tarvitsevat monialaista kuntoutusta. Aktiivista ja itsenäistä elämää edistetään parhaiten tukemalla osallistumismahdollisuuksia ja räätälöimällä palveluja.

Yhteiskuntaa on rakennettava niin, että se kannustaa osallistumaan päätöksentekoon ja yhteisölliseen toimintaan. Palvelujen tuottajilta edellytetään asiakaskeskeistä ja ihmisen voimavaroja vahvistavaa, asiakkaalle varhaista tukea antavaa työtettä. Palveluja on kehitettävä ja arvioitava yhdessä niiden käyttäjien kanssa.

Aikuissosiaalityössä on kehitettävä, arvioitava ja käytettävä vaikuttavia menetelmiä. Naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan vähentäminen vaatii asenteisiin vaikuttamista ja laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Terveyserojen ja syrjäytymisen seurannassa on todettu, että ehkäisevää työtä ja varhaista tukea tulisi jatkossa suunnata erityisesti miehille.

Sosiaalista näkökulmaa pitää vahvistaa EU:n päätöksenteossa. Hyvinvoinnin kehitystä jäsenmaissa on seurattava tiiviisti, jotta ongelmiin voidaan reagoida mahdollisimman nopeasti mm. vertaispaineen keinoin. Euroopan komission vaikutusarvioinneissa on vahvistettava sosiaali-, terveys- ja sukupuolinäkökulmia. Sosiaalisen ulottuvuuden ja tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistämistä on tärkeää jatkaa myös YK:n ja Euroopan neuvoston toiminnassa sekä pohjoismaisessa yhteistyössä.

3. Uudella tavalla tekemällä tehokkuutta ja vaikuttavuutta

Toiminnan uudistamisen on perustuttava tietoperustaiseen päätöksentekoon ja kustannusvaikuttaviin käytäntöihin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenteen ja käytäntöjen uudistamista on jatkettava väestön muuttuvia tarpeita ennakkoiden.

Uudistusten valmistelussa ja päätöksenteossa on vahvistettava hyvinvointi ja terveysvaikutusten ennakoarviointia. Palvelujen vaikuttavuuden parantamiseksi on tehostettava erityisesti sosiaalihuollon näyttöön perustuvien käytäntöjen kehittämistä.

Vahvalla kansallisella ohjauksella tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutosta, jolla vahvistetaan peruspalveluita ja palvelujen integraatiota. Ohjaus perustuu näyttöön ja asiantuntemukseen ja sen tavoitteena on saada laajasti käyttöön kustannusvaikuttavia käytäntöjä ja luopua vaikuttamattomista toimintamalleista. Työtä henkilöstövoimavarojen tehokkaaksi kohdentamiseksi jatketaan.

Määrätietoisella hyvinvointi- ja terveyspolitiikalla on pystytty vähentämään moniin väestön hyvinvointia ja terveyttä uhkaavia riskitekijöitä. Lisäksi tarvitaan ihmisten omaa vastuunottoa ja aktiivista osallistumista itseä koskevaan päätöksentekoon. Tämä edellyttää ammattilaisten uudenlaista asennoitumista ja asiakkaiden vaikuttamismahdollisuuksien tukemista.

Kansainväliset toimijat, kuten EU, OECD, EN, WHO ja YK, tuottavat jatkuvasti kansainvälistä vertailutietoa sekä analyyseja hyvistä käytänteistä. Ne myös esittävät suoria ulkopuolisia havaintoja hyvinvoinnin tilasta Suomessa. Tätä työtä on perusteltua hyödyntää keskeisimpiin hyvinvointihaasteisiimme vastattaessa.

Kansalainen on astumassa uuteen rooliin. Asiakkaan asiantuntemusta hyödynnetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämisessä nykyistä enemmän, jotta palvelut olisivat asiakaslähtöisempiä. Lisäksi tarvitaan uudenlaisia vapaaehtoistyöhön osallistumisen ja kannustamisen muotoja. Asiakkailta on nykyisin mahdollisuus valita hoitopaikkansa vain julkisessa terveydenhuollossa. On tarpeen selvittää miten valinnanvapaus on toteutunut ja arvioida tulisiko valinnanvapautta laajentaa.

Suomi toimii rajat ylittävillä markkinoilla. Ministeriön yhteistyökumppaneita ovat EU:n toimielimet, eri maiden viranomaiset ja kansainväliset järjestöt. Suomalaisen osaamisen vienti tulisi ottaa tavoitteeksi myös kansainvälisissä viranomaissuhteissa. Tämä edellyttää tiivistä osallistumista FinlandCare – ohjelmaan. Sen tarkoituksena on tukea sosiaali- ja terveyspalvelualan palveluja, tuotteita, koulutusta ja konsultointia tarjoaville yrityksille kansainvälistymisessä ja viennin edistämisessä.

Uudet palvelut otetaan määrätietoisesti käyttöön. Ammatillisen osaamisen riittävyden ja säävutettavuuden turvaamiseksi tarvitaan uusia palvelumuotoja, joita asukkaat voivat käyttää lähellä ja itselleen sopivana ajankohtana. Niiden suunnittelua ja käyttöönottoa edistetään yhteistyössä palveluiden käyttäjien kanssa (uudet teknologiat, omahoidon ja elämänhallinnan tuki). Tätä työtä on syytä jatkaa poikkihallinnollisena yhteistyönä sekä sisältöä että teknologiaa kehittäen.

Palvelutarpeen arvioinnissa on tarpeen kehittää hyviä työvälineitä. Tarvitaan kansallisesti yhtenäisiä menetelmiä ja indikaattoreita ja niitä on levitettävä tehokkaasti yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Vain kymmenesosa kansalaisista tarvitsee paljon palveluja. Tämä osuus vastaa 80 prosenttia kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista.

Valtaosa kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista kertyy pienen väestönosan palveluista. Yli puolet näistä ihmisistä käyttää sekä sosiaali- että terveyspalveluja. Sen vuoksi on tärkeää, että jollain on kokonaisuudesta vastuu. Ellei sitä ole, palvelut ja kustannukset eivät ole hallittavissa. Perus- ja erityistason

palvelujen yhdistäminen parantaa palvelujen organisointia ja purkaa päällekkäisiä toimintoja. Lisäksi se mahdollistaa voimavarojen joustavan siirron organisaation sisällä sekä laitos- ja avopalveluiden yhtenäisen ohjaamisen. Tarvitaan myös määrätietoista johtamista, jotta nämä sujuvat palveluketjut toteutuvat.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmän uudistaminen on välttämätöntä eri toimijoiden osaoptimoinnin poistamiseksi ja kokonaiskustannusten vähentämiseksi. Rahoitusjärjestelmää tulee kehittää jotta se on oikeudenmukainen, tehokas ja vaikuttavasti toimiva.

4. Teknologia ja tieto uudenlaisena mahdollistajana

Tieto ja teknologia mahdollistavat uudenlaiset palvelut, työn ja osallisuuden. Terveys ja hyvinvointi lisääntyvät ja palvelujärjestelmät tehostuvat, kun prosessit uudistetaan hyödyntämään sähköisiä palveluja asiakaslähtöisesti. Ihmisten ja yritysten sähköiset palvelut ovat osa kansallisesti ohjattua kokonaisuutta.

Erityisesti mahdollisuudet on hyödynnettävä sosiaali- ja terveydenhuollon mittavan rakennemuutoksen yhteydessä. Myös sosiaalivakuutusjärjestelmien sähköisten palveluiden laajentamiseen panostetaan edelleen.

Nopeasti etenevä digitalisaatio koskee koko sosiaali- ja terveysministeriön toimialaa.

Palveluiden vuorovaikutteisuutta voidaan lisätä sähköisillä välineillä. Prosesseja uudistettaessa tarvitaan yhteistä näkemystä siitä, miten tehtäviä voidaan vähentää, yksinkertaistaa tai siirtää osittain asiakkaiden itsepalveluiksi.

On myös linjattava, missä määrin panostetaan hyvinvointia edistäviin ja sairauksia ehkäiseviin sähköisiin palveluihin. Asiakkaan näkökulmasta uusia mahdollisuuksia tuovat esimerkiksi omahoidon palvelut, kansalaisten omaa aktiivisuutta elämönhallinnassa edistävät palvelut tai sähköiset palvelut hoitoon ohjauksessa. On ratkaistava, miten kansalaisten itse tuottama tieto terveydestään ja eri viranomaisten tietovarannot yhdistetään. Niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi diagnoosien teossa ja riskien tunnistamisessa.

Tietoa pitää hyödyntää avoimesti. Tieto palvelujärjestelmän toimivuudesta, kustannuksista ja vaikuttavuudesta on saatava nykyistä paremmin kansallisen ja alueellisen ohjauksen käyttöön. Tiedon avulla toimintaa voidaan kohdentaa tehokkaasti ja seurata sen vaikuttavuutta. Tieto on tehtävä läpinäkyväksi ja tuotava myös kansalaisten saataville. On ratkaistava, miten julkinen ja yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto voi tuottaa yhdenmukaista tietoa. Tavoitteena on että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi mahdollisimman paljon keskittyä varsinaiseen työhönsä ja tietoa voidaan tuottaa ilman erillisiä tilastointitoimenpiteitä. Lisäksi tieto on pystyttävä esittämään tavalla, joka palvelee päätöksentekoa ja seurantaa.

Jotta tarvittava tieto ja sähköiset palvelut saadaan tuotettua luotettavasti ja tehokkaasti, on tiedonhallinnan ohjaus- ja yhteistyörakenteita STM:n sektorilla uudistettava. Tiedonhallinnan kansallisella ohjauksella on varmistettava yhteisten sähköisten palveluiden ja yhdenmukaisen tiedon kustannustehokas tuottaminen.

Sosiaali- ja terveyssektorin tutkimuksen rooli yhteiskunnallisen tiedon tuottajana on pystyttävä varmistamaan muuttuvassa toimintaympäristössä ja resurssien vähetessä. Tiedon hyötykäyttö on mahdollista, jos terveyden ja hyvinvoinnin tietovarannot saadaan nykyistä avoimemmin käyttöön.

Niin yritystoimintaa kuin viranomaisten yhteistyötä voidaan tehostaa tiedon avoimella käytöllä. Datan avaaminen käsitellään aina tapauskohtaisesti nykyisiä järjestelmiä kehitettäessä ja uusia rakennettaessa.

Terveysteknologia on yksi uusista vientikärjistämme.

Suomi on kärkimaa useilla terveysteknologian alueilla. Kansallinen osaaminen ja vientituotteet kehittyvät parhaiten innovaatiomyönteisessä julkisen ja yksityisen sektorin vuorovaikutuksessa, joka on avoin myös globaaleille markkinoille. Tällaista vuorovaikutusta voivat tukea esimerkiksi ohjelmarahoitus ja innovatiiviset hankintamenettelyt julkisten palveluiden kehittämisessä. Käytössä tulisi myös olla toimintamalleja parhaiden palveluiden kansalliseen levittämiseen. Julkisen datan avaaminen yrityksille tai public-private-partnership-toiminta ovat myös tärkeitä uusien kehityskohteiden edistämässä.

Osallisuuden turvaaminen ja teknologian etiikka nousevat yhä tärkeämmäksi. Sähköisiä palveluja voidaan käyttää ajasta ja paikasta riippumatta eri välineillä, mikä edistää ihmisten tasapuolista palvelua ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuuden kannalta on tärkeää mm. eri väestöryhmien kyky käyttää sähköisiä palveluja, helppo käytettävyys, tietoliikenneyhteydet maaseudulla ja erityisryhmien vaatimukset sähköisille palveluille.

5. Parempaa työelämän laatua osaamisella ja kestäväällä hyvinvoinnilla

Muuttuva työelämä tarkoittaa yhä useammin monimuotoisia ja katkonaisia siirtymiä uusiin työtehtäviin ja uuden ammatin opiskelemista. Yhä useampi kohtaa myös ajoittaisia työttömyysjaksoja. Työelämän eri toimijoiden tulee yhdessä huolehtia siitä, että siirtymät eivät aiheuta järjestelmien väliin putoamista tai syrjäytymistä. Harmaa talous on kitkettävä pois.

Työ on parasta sosiaaliturvaa niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Uusien työttömyysjaksojen pitkittymistä on aktiivisesti ehkäistävä ja pitkäaikaistyöttömyyttä vähennettävä. Pitkäaikaistyöttömyys rapauttaa työkykyä ja altistaa syrjäytymiselle ja köyhyydelle. Jotta työstä syrjäytyminen ei syvene, on tuettava jokaisen osallistumista voimavarojensa mukaan.

Sosiaalivakuutuksella on tärkeä rooli tukea työelämää kaikissa sen vaiheissa ja turvata tarvittaessa toimeentuloa. Työn tekemisen pitää aina olla kannattavaa, samoin työn tarjoamisen. Tavoitteena on, että sosiaalivakuutus muodostaa yhdessä terveyden- ja sosiaalihuollon palveluiden kanssa kokonaisuuden, joka tukee työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja siten mahdollistaa työntöön. Työ on entistä yksilöllisempää. Työtä pitää pystyä muokkaamaan työntekijöiden työkyvyn ja elämäntilanteen mukaan, jotta työvoimaa riittää. Toimiva työn ja perheen tasapaino vahvistaa työhön osallistumista ja työssä jaksamista.

Työelämän ja työntekotapojen muuttuessa myös työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat.

Myös työterveys- ja työturvallisuusosaaminen kuuluvat tulevaisuudessa jokaisen ammatilliseen osaamiseen.

Työpaikoilla on osattava entistä enemmän hyödyntää ja kasvattaa aineetonta sosiaalista ja psykologista pääomaa. Ne ovat voimavaroja, joilla on myönteinen vaikutus työssä onnistumiseen, työntekijän terveyteen ja työurien pidentämiseen. Näitä voimavaroja voidaan kehittää varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, työelämässä – kaikilla koulutuksen tasoilla ja elämän eri vaiheissa oppilaitosten ja työelämän yhteistyönä. Innovatiivisuus ja avoin työtapakulttuuri on organisaatioiden kilpailukyvyne elinehto. Työyhteisön monimuotoisuus ja kokonaisuuksia luova moniammatillinen työtapa tukevat innovatiivisuutta.

Työelämässä korostuvat työelämävalmiudet, työyhteisötaidot, johtamistaidot, itsensä johtamisen taito, työllistymistaidot ja yrittäjyysosaaminen.

Työhyvinvointi vaikuttaa työpaikan menestykseen monella tavalla. Sen myötä sairauspoissaolot laskevat, työkyvyttömyyseläkkeet vähenevät ja taloudellinen tuottavuus kasvaa. Työpaikat voivat tavoitella työhyvinvoinnin parantamisella erilaisia asioita, esimerkiksi sairauspoissaolokustannusten vähentämistä tai henkilöstön tavoitteellista kehittämistä. Työhyvinvointi voi myös olla tärkeä osa organisaation strategiaa. Ensin on kartoitettava työpaikan työhyvinvoinnin nykytila. Siihen on esimerkiksi työterveyshuollolla erilaisia työkaluja ja palveluja.

Työhyvinvoinnin parantaminen edellyttää eri hallinnonalojen järjestelmällistä yhteistyötä. Työterveysyhteistyötä eli työnantajan, työntekijöiden ja työterveydenhuollon yhteistyötä on tiivistettävä. Tavoitteena on entistä vaikuttavampi työpaikan hyvinvoinnin, työterveyden ja työturvallisuuden edistäminen. Näin jatketaan työuria. Työpaikan työsuojeluorganisaation ja työterveyshuollon yhteistoimintaa on tehostettava. Perinteinen työsuojelu olisikin hyödyllistä jatkossa käsittää laajempaa kokonaisuutena ja hyödyntää olemassa olevia työpaikan organisaatioita. Johtamisen kehittäminen on osa työelämän laadun parantamista. Tärkeää on työssä jatkamisen edistäminen, varhainen tuki ja työhön paluun tuki.

Työelämän jatkuvan muutos edellyttää lainsäädännön uudistamista. Työelämän pirstaloituminen, joustojen tarve sekä työntekijän ja työnantajan vastuu on otettava entistä paremmin huomioon. Se vaatii eri työelämätoimijoilta suurempaa joustavuutta, parempaa yhteistyötä ja vahvaa tietopohjaa. Työelämän muutoksissa tulee varmistaa, että naisten ja miesten sekä eri työntekijäryhmien tase-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat.

Myös määräaikaisten töiden vastaanottamisen tulisi olla aina kannattavaa.

Katkonaisten työsuhteiden yleistyessä on tarve tarkastella sosiaaliturvan roolia ja toimeentuloa.

Työsuojeluvalvonnan varmistamiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi tarvitaan yhteisesti hyväksyttyä työturvallisuuden ja -terveyden arviointimatriisiä. Sen avulla pystytään arvioimaan sekä

hallinnonalan sisällä että hallinnonalojen välillä päätösten vaikutukset työelämään. Asiantuntemuksen kohdentaminen, viranomaisyhteistyö ja työsuojeluvalvonnan jatkuva kehittäminen auttavat työkyyvyn ja työturvallisuuden varmistamisessa.

Sosiaaliturvan rahoituksen kattavuudesta ja riittävydestä tulee huolehtia. Hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa työhön ja talouden tasapainoiseen kehitykseen. Väestön ikääntyessä huoltosuhde heikkenee ja työkäisten määrä vähenee. Mahdollisimman monen on osallistuttava työelämään ja hyvinvoinnin rahoittamiseen. Työllisyysastetta on nostettava vähentämällä työttömyyttä ja pidentämällä työuria.

Julkisen talouden vahvistamiseksi ja työurien pidentämiseksi uudistetaan työeläkejärjestelmää niin, että se vastaa paremmin elinajan pidentymisen, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä muuttuvien työolojen ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden vaatimuksiin. Työeläkejärjestelmän uudistamisen jälkeen on luontevaa tarkastella myös kansaneläkejärjestelmän kehittämistarpeita. Eläke-, kuntoutus- ja työttömyysturvajärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena.

Ihmisten liikkuvuus yli rajojen kasvaa. Maahanmuuton ja maastamuuton vaikutuksia sosiaaliturvaan pitää selkeyttää sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Entistä tärkeämpää on turvata sosiaaliturvan ja sen rahoituksen tasapaino ottaen huomioon Suomen asumisperusteisen järjestelmän erityispiirteet. EU:n jäsenvaltioiden välistä ja kansainvälistä tietojenvaihtoa tulee edistää. Liikkuvuutta koskeva sääntely tulee ottaa yhä laajemmin huomioon. Liikkuvuutta pyritään seuraamaan tarkemmin lisäämällä viranomaisten yhteistyötä. Onnistuneella maahanmuuton edistämällä voidaan vähentää elatussuhteen heikkenemistä.

6. Ympäristö terveyden ja hyvinvoinnin voimavaraksi

Elinympäristön terveellisiä ja turvallisia rakenteita vahvistetaan yhdyskuntasuunnittelussa, asumisessa, palveluissa, liikenteessä ja muussa rakennetussa ympäristössä sekä luonnonympäristössä. Elinolosuhteiden tulee tukea terveyttä edistäviä valintoja sekä varmistaa esteetön, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille.

Ympäristöterveydellisten olojen parantuminen on ollut olennaista kansanterveyden kohene- miselle viimeisen sadan vuoden aikana. On tärkeää, ettei elinympäristömme aiheuta meille terve- yshaittaa ilman, maaperän, veden tai ruoan välityksellä. Terveyshaittojen ehkäisy ja jo todettujen haittojen poistaminen edellyttävät uskottavaa valvontaa ja tutkimustoimintaa. Näin riskit pystytään pitämään pieninä ja uusien ilmiöiden vaikutus terveyteen pystytään määrittämään ja ottamaan hal- lintaan nopeasti.

Elinympäristön laadun parantaminen vaatii yhteistyötä eri ministeriöiden ja hallinnonalojen kes- ken, samoin kunta- ja paikallistasolla. **Terveys ja turvallisuus on otettava huomioon kaikessa**

päätöksenteossa, esimerkiksi energia-, ilmasto- tai jätepolitiik- kaa koskevissa suunnitelmissa ja strategioissa. Pienhiukkaset ovat merkittävin kuolleisuutta aiheuttava ympäristöaltiste. Pienhiukkasten aiheuttamien terveyshaittojen vä- hentäminen edellyttää hallinnon- rajat ylittävää yhteistyötä mm. lii- kenteeseen ja energiantuotantoon (mm. puun pienpoltto) liittyvissä kysymyksissä.

Elinympäristöä on kehitettävä niin, että se tukee nykyistä paremmin ja kestävämmiin terveellisiin ruokavalintoihin ja elintapoihin, arkiliikuntaan ja psyykkistä hyvinvointia. Tähän tarvitaan laaja- alaista poikkihallinnollista yhteistyötä.

Ravitsemus- ja terveystarkastukset olisi aina otettava huomioon ruokapolitiittisia päätöksiä tehtäessä. Suomessa tuotetut elintarvikkeet ovat kansainvälisesti verrattuna huipputurvallisia. Elintarvike- turvallisuuden laajaa ja pitkäjänteistä työtä on tärkeää jatkaa.

Yhteistyössä on tärkeää hyödyntää monenlaisia keinoja kuten lainsäädäntöä, informaatio-ohjau- ta, resurssien kohdentamista, laatukriteerien hyödyntämistä ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa (esimerkiksi kansanterveys- ja lii- kuntajärjestöt, joukkoruokailu- ja elintarvikealan yritykset). Toimen- piteet ovat välttämättömiä, koska elintapasairaudet ovat kasvava ongelma.

Nykyihminen oleskelee keskimäärin 80–90 prosenttia elinajastaan sisätiloissa. Sisätilat ovat tärkein elinympäristömme.

Rakennuskannan kunnolla ja sisäilman laadulla on suuri kansanterveydellinen ja kansantaloudel- linen merkitys. Sekä asuin- että työympäristön on oltava terveellinen. Rakennuskannassa on noin 30–50 miljardin euron korjausvelka ja noin 750 000 suomalaista altistuu päivittäin huonolle sisäil- malle. Tarvitaan järeitä poikkihallinnollisia toimenpiteitä. Kosteus- ja hometalkoot -toimenpideohjel- ma on saanut tämän muutoksen alkuun, mutta muutos pitää saada vietyä loppuun.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on otettava nykyistä kattavammin mukaan yhdyskuntasuunnitteluun. Kestävä asunto- ja yhdyskuntasuunnittelu lisää turvallisuutta ja omatoimista selviytymistä, tarjoaa ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia, tukee sosiaalista elämää ja vähentää monia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Yhdyskuntarakennetta kehittämällä luodaan esteetön ympäristö, jossa on helppo liikkua ja joka takaa erilaisten yhteiskunnan palvelujen saavutettavuuden.

Ympäristöterveyden häiriötilanteiden ehkäisyssä ja hallinnassa ministeriöiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö on erityisen tärkeää. Ihmisten terveyden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen suojelemiseksi on varauduttava muun muassa maailmanlaajuisten epidemioiden ja säteily- ja kemikaalionnettomuuksien torjuntaan ja turvattava tietohuollon ja sähkönjakelun toimivuus.

Laadukas elinympäristö ja luonto edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Luonnossa oleskelulla ja liikkumisella on merkittäviä fysiologisia vaikutuksia. Se elvyttää ja aktivoi, vähentää stressiä ja lisää niin fyysistä kuin psyykkistäkin terveyttä. Tällä on myös kokonaistaloudellista merkitystä, sillä positiiviset terveysvaikutukset auttavat hallitsemaan terveydenhuollon kuluja.

7. Lopuksi: Yhteistyö turvaa hyvinvoinnin

Hyvinvointi turvataan parhaiten huolehtimalla talouskasvusta ja kaikkien mukanaolosta. Siihen tarvitsemme hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä. Tärkein tavoite on vahvistaa julkisen talouden rahoitus pohjaa parantamalla työllisyyttä kaikin käytettävissä olevin keinoin. Se varmistaa sosiaaliturvan rahoituksen, vähentää palvelujen ja etuuksien tarvetta ja lisää yhteiskunnan hyvinvointia.

Työurien pidentäminen edellyttää sosiaalivakuutuksen, työeläkelaitosten, työmarkkinaosapuolten, työ- ja elinkeinohallinnon, opetushallinnon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä. Harmaalta taloudelta on vietävä toimintaedellytykset viranomaisten, elinkeinoelämän ja työmarkkinaosapuolten yhteistyönä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä eriarvoisuuden vähentämisen tulee olla osa kaikkea päätöksentekoa, jotta voimme estää yhteiskunnan jakautumista. Tätä painotusta tulee edelleen vahvistaa. Sen tulee olla kattava lähtökohta myös Suomen EU politiikassa sekä laajemmin kansainvälisessä yhteistyössä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaikissa politiikoissa on kannattava investointi. Sen toteuttamiseen tarvitsemme kaikkien hallinnonalojen toimia.

Työhyvinvointia luodaan ja pidetään yllä ensisijaisesti työpaikkojen omilla toimenpiteillä. Viranomaiset tukevat ja valvovat tätä työtä. Nuorten syrjäytymistä on vähennettävä oikea-aikaisella toiminnalla ja tiivistämällä palveluketjua. Työelämävalmiuksia on rakennettava oppilaitosten ja työelämän yhteistyöllä. Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen työelämässä, koulutuksessa ja laajemmin yhteiskunnassa eivät etene, elleivät hallinnonalat toimi yhdessä. Sukupuolinäkökulman sisällyttämistä päätöksentekoon on tärkeää vahvistaa.

Tehokkaat ja vaikuttavat palvelut ovat uudistuvan sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite. Palvelujen saaminen turvataan ja painopistettä siirretään entistä enemmän ehkäisevään toimintaan. Julkisen talouden kestävyys kannalta keskeistä on parantaa sosiaali- ja terveystalouden tuottavuutta.

Terveyttä ja turvallisuutta edistävää elinympäristöä pitää vahvistaa asuntojen rakentamisessa, kaa-voituksessa ja liikenneratkaisuissa. Rakentamisen ja korjausrakentamisen laatua tulee parantaa siten, että sisäilmasta aiheutuvat terveyshaitat ehkäistään. Sisäilmasta kärsivien potilaiden hoitoon sekä sisäilman tutkimiseen tulee kehittää uusia, parempia menetelmiä.

Älyteknologian tuotteet ja palvelut ovat uusi vientikärkemme. Terveysteknologian edistäminen on kansallinen mahdollisuus.

Suomen EU-toiminnan yleisenä, kaikille politiikan aloille ulottuvana tavoitteena tulisi olla tässä katsauksessa esitettyjen linjausten edistäminen. Näitä tavoitteita on syytä edistää ja painottaa myös muussa kansainvälisessä toiminnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö
Puhelin 0295 16001 (Valtioneuvoston vaihde)
Postiosoite PL 33, 00023 Valtioneuvosto

ISSN 1236-2050
ISBN 978-952-00-3525-9